

ся, что эти технологии часто используются в рекламных роликах. В большинстве стран скрытая реклама запрещена, однако методологический, социальный и правовой статус скрытой рекламы и сублиминарных технологий не определен, также не разработан правовой механизм наказания за их использование.

Таким образом, СМИ могут играть как позитивную, так и негативную роль в правовом воспитании населения, формировании правовой культуры. В современной Украине назрела необходимость в формировании высокого уровня правосознания, в связи с чем следует обратить внимание на государственную политику в области повышения правовой культуры, без которой невозможно построение правового государства, формирование гражданских ценностей и механизмов противодействия правовому нигилизму. В свою очередь СМИ необходимо использовать как универсальный механизм убеждающего воздействия на массовое и индивидуальное сознание с целью формирования ценностных установок, политического и научного мировоззрения.

Ю. М. Галас, студент 10 факультету, 3 курсу, 3 групи Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ СУСПІЛЬСТВА: УКРАЇНА ТА США

Питання здійснення правового виховання та підвищення рівня правосвідомості має бути одним з пріоритетних для кожної держави сьогодення. Особливо це стосується України. Йдучи шляхом побудови демократичної, правової, соціальної держави, створюючи громадянське суспільство, просто неможливо не звертати увагу на проблему правосвідомості та важливості правового виховання.

Правове виховання є плановим, керованим, організованим, систематичним та цілеспрямованим процесом впливу на свідомість, психологію громадян, метою якого є формування в правосвідомості громадян глибоких і стійких правових знань, переконань, потреб, цінностей та звичок правомірної поведінки.

Визначальним є той факт, що правове виховання є систематичним процесом, яке здійснюється поступово, планово, а не хаотично. Більшість дослідників (Л. Герасіна, В. Головченко, О. Данильян, Ю. Дзьобань, Ю. Калиновський, С. Максимов, Є. Мануйлов, І. Рябко, М. Гребін та ін.) уважають, що ініціатива у здійсненні правового виховання повинна належати державі, основними завданнями якої у сфері правового виховання населення є:

а) проведення на всій території країни єдиної державної політики з правового виховання;

б) розроблення і прийняття нормативних актів, спрямованих на вдосконалення правового виховання;

в) організація державного моніторингу в галузі правового виховання;

г) затвердження і реалізація державних цільових програм, спрямованих на вдосконалення правового виховання.

Проте, на нашу думку, держава відіграє не дуже активну роль у підвищенні правосвідомості своїх громадян і аж ніяк не зацікавлена в побудові громадянського демократичного суспільства.

Формування у правосвідомості громадян глибоких і стійких правових знань та цінностей повинно відбуватися на всіх етапах розвитку людини, а саме: в дошкільному закладі, загальноосвітніх школах, вищих навчальних закладах, на роботі. Як бачимо, в Україні у питанні плановості здійснення даного процесу є серйозні прогалини.

На жаль, знайомство з правовою дійсністю у нашій державі здійснюється лише на рівні загальноосвітніх навчальних закладів шляхом впровадження такої навчальної дисципліни, як «основи правознавства», і то лише для учнів 9-х класів. У ВНЗ ситуація ще гірша. Навіть у ВНЗ юридичного спрямування не приділяється увага проблемам правового виховання. І чи сприяє така ситуація підвищенню рівня правосвідомості наших громадян, побудові правової держави та громадянського суспільства? Однозначно, ні.

На нашу думку, найважче правильно і ефективно розпочати процес правового виховання, а саме: мова йдеться про справлення правового впливу на рівні дошкільних навчальних закладів та в початкових класах загальноосвітніх шкіл. Позитивним прикладом у розв'язанні даної проблеми, як ми вважаємо, може бути практика, що застосовується у Сполучених Штатах Америки.

Так, в США існує програма, яка має назву «Конституція для дітей» («The Constitution for kids»). Метою цієї програми є не тільки поширення правових знань серед дітей та школярів, а й у першу чергу виховання молоді в дусі поваги до права, до закону. Вже з дитячого садка дітям намагаються пояснити, що таке конституція, як вона з'явилася, хто такий президент і т. д.

Перший етап реалізації цієї програми полягає у правовому вихованні дітей дошкільного віку та учнів початкової школи. На цьому етапі за допомогою найпростіших ілюстрацій діти вивчають найзагальніші факти, пов'язані з конституцією та історією США.

На другому етапі відбувається правове виховання учнів 4–7-х класів. Основа залишається та сама, але дещо ускладнюються ілюстрації та сам матеріал. Додається інформація про батьків-засновників, поправки до конституції, більша увага приділяється правам людини тощо.

Завершальною стадією є відповідна програма для учнів 8–12-х класів, яка вже викладається на рівні навчальної дисципліни. На цій стадії особлива

увага приділяється державній владі як такій, докладно вивчаються всі її гілки, органи, які їх очолюють, і т. д.

У подальшому, на рівні коледжів та університетів, набуті знання про право закріплюються і розширюються, шляхом викладання спеціальних правових дисциплін. На нашу думку, головним позитивним аспектом реалізації такої програми є не так набуті знання про право, а як виховання у громадян поваги до права, держави, її історії.

Як бачимо, правове виховання в США має системний, плановий характер, а реалізація таких програм ефективно впливає на процес правового виховання і тільки сприяє підвищенню рівня правосвідомості та правової культури.

Україна належить до держав перехідного типу, вона лише шукає правильні шляхи свого розвитку, в тому числі правового. Проте питання правового виховання суспільства повинно бути одним з головних для держави, оскільки це основа всіх майбутніх процесів державотворення.

Л. М. Герасіна, доктор соціологічних наук, професор;

В. Л. Погрібна, доктор соціологічних наук, професор

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ФАХОВОЇ ПРАВОСВІДОМОСТІ ЮРИСТА

Соціолого-правова парадигма не відділяє правосвідомість від такого феномену суспільного життя, як право, тому що останнє є однією з форм утілення громадської свідомості. Між тим у сучасній науці до цього часу відсутнє єдине розуміння сутності правової свідомості. Правосвідомість можуть трактувати як елемент правової ідеології, як індивідуальну або громадську психологію, що містить оціночне ставлення не тільки до чинного права, а й до колишніх правових систем, як погляди людей на перспективи правового розвитку в майбутньому тощо.

Деякі наукові школи, вказує О. С. Гречін, не вважають за необхідне вказувати на відмінності між філософським світоглядом людини та правосвідомістю фахівця-юриста. Так, представники юридичних наукових шкіл частіше вважають, що вона є відбиттям різних правових поглядів; політологи пов'язують правосвідомість з духовним відображенням політичних практик; інші – розуміють її сутність як частку системи моральної свідомості, співвідносячи з правовою етикою та ідеєю справедливості.

На нашу думку, в контексті соціолого-правового підходу «правосвідомість» доцільно вважати складовою частиною і формою суспільної свідомос-